

Zarar görenin doğrudan dava hakkı ve “Pay to be Paid” kuralı

14.02.2011 tarihinde Resmi Gazete 'de yürürlüğe girmiş olan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, kanunlaştırmış olduğu sair yeniliklerin yanında bir de sorumluluk sigortalarında zarar görene doğrudan dava hakkı tesis etmiştir. TTK'nin 1478/1 hükmü uyarınca sigortacı, mevcut sigorta akdinden doğan yükümlülüğü dolayısıyla yüklenmiş olduğu edim dışında, sözleşmeye taraf olmayan bir 3.kişiye karşı sigortalı ile birlikte müteselsilen sorumlu olacaktır.

Kanun koyucunun bu konudaki iradesinin ne yönde olduğunu anlamak için madde gerekçesine de bakmak gerekmektedir. Maddenin gerekçesinde; “Sorumluluk sigortalarında asıl amaç her ne kadar sigortalının üçüncü kişiye vermiş olduğu zarar nedeniyle ödeyeceği tazminata bağlı olarak mal varlığında meydana gelen azalmanın telafisi ise de, bunun yan sonucu zarar görenin de bir an önce zararının giderilmesini ve sigortalının ödeme güçsüzlüğüne karşı üçüncü kişilerin korunmasıdır. Ayrıca, zarar görenin doğrudan doğruya sigortacıya başvurması da zarar veren durumundaki sigortalıyı rahatlatıcı bir etki yaratacak ve sigortalının da sorumluluk sigortası ile sağlanmak istediği amaca daha kolay ulaşmasını sağlayacaktır. Fakat getirilen düzenleme hiçbir şekilde sorumluluk sigortasını üçüncü kişi lehine sözleşme durumuna sokmaz. Zira halen menfaati sigorta edilen bizzat sigortalının kendisidir” denilmektedir.

Hali hazırda 1969 ve 1969 CLC, 2001 Bunkers Konvansiyonu, HNS Konvansiyonu, 1974 Atina Konvansiyonu ve 2007 Nairobi Konvansiyonu gibi bir takım uluslararası düzenlemeler de, öngörülen deniz kirliliği, enkaz, ölüm yaralanma gibi muhtelif risklerin bir garantör/sigortacı tarafından karşılanması öngörülen sistemler de, zarar görene doğrudan başvurma hakkı ihdas etmiştir. Keza Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan maddenin de, sigorta poliçelerinde öngörülen mevcut zararın asli olarak sigortalı tarafından ödenmesi şartına (Pay to be Paid İlkesi) bir istisna oluşturduğu gözlemlenmektedir.

Mukayeseli hukuk bakımından, mağdurun sigortacıya doğrudan dava hakkına ilişkin İngiltere'deki duruma bir bakış atmamız gerekirse, prensip olarak, İngiliz Hukuku'nda üçüncü kişilerin doğrudan doğruya P&I Kulübe karşı dava açma hakkı bulunmamaktadır. İngiliz 1930 tarihli

Av. Elif KAÇAR, LLM
Hasar Departmanı-Yönetmen

+90 216 545 0300 (D.243)
+90 532 288 11 34
elif.kacar@turkpandi.com

2008 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmasının ardından, bir yıllık hukuk stajını deniz ve ticaret hukuku alanında iştigal eden NSN Hukuk Bürosu'nda tamamlayarak, İstanbul Barosu'ndan avukatlık ruhsatını aldı. Ardından lisansüstü eğitimi için İngiltere'ye taşındı, Kingston Üniversitesi'nde Uluslararası Ticaret Hukuku master programını tamamlayıp, akabinde yine NSN Hukuk Bürosu'nda ağırlıklı olarak ticaret ve deniz uyuşmazlıklarına ilişkin davalar / mahkeme işlerinden sorumlu (litigation) avukat olarak çalıştı. Türk P&I Sigorta AŞ'ye 2016 yılında hasar uzmanı olarak katıldı.

TURKP&I

“Third Parties Act Rights” (TPRA)’a göre zarar görenin sigortacıya dava açabilmesi için ön koşul, sigortalının sorumluluğunun mahkeme veya tahkim yoluyla tespit edilmiş olması idi. Bu kanunda öngörülen 2010 revizyonu ile bu koşul ortadan kalkmıştır. Dolayısıyla İngiltere’de mevcut durumda; 3.kişi, sigortalıya husumet yöneltmek zorunda olmaksızın sigortacıya doğrudan dava açabilmektedir. Ancak aynı kanun, yeni bir koşul daha getirmiş ve mağdurun sigortalıya doğrudan dava açabilmesi için, sigortalının iflas etmiş olması yahut hakkında tasfiye kararı verilmiş olması şartını öngörmüş ve bu durumda halefiyeti doğrudan sigortalıya intikal ettirmiştir.

80’lerin sonuna doğru İngiliz Mahkemeleri iki ayrı davada zarar görenin sigortacıya doğrudan dava hakkının mevcudiyetinin, “Pay to be paid” kuralının uygulanmasına ilişkin hususu değerlendirmek durumunda kalmıştır. İlk olarak “The Fanti” davasında Yargıç Staughton bu kuralın 1930 yasasına aykırı olduğuna ve bu nedenle uygulanamaz olduğuna hükmetmiştir. Ancak bunu takiben, “The Padre Island” davasında Yargıç Saville kanuni halefiyet dolayısıyla dahi olsa, hiçbir üçüncü kişinin sigortalıdan daha iyi bir konuma gelemeyeceğini ve bu nedenle kuralın uygulanabilir olduğunu belirterek, öncekine tamamen zıt bir yaklaşım sergilemiştir. Davalar önce Court of Appeal’de, daha sonra Lordlar Kamarası’nda temyiz edildi. Netice olarak bu klozun varlığı halinde doğrudan dava hakkının kullanılamayacağı neticesine varılmış ve kuralın tatbikinin iki sakıncayı ortadan kaldırdığı işaret edilmiştir; i) Sigortalı/üyelerin sigortacıdan/kulüpten ödeme alırken sebepsiz zenginleşmeye varacak bir yarar sağlamaları ii) 3.kişilere ödeme yapılmaması riski. Ancak mağdur 3.kişiyi korumak gayesiyle, kuralın ölüm ve yaralanma hadiselerinde uygulanamaz olduğuna ilişkin bir yönelim bulunmaktadır.

Ülkemiz mahkemeleri ve deniz sigortaları pratiğinin, bu gelişme ışığında nasıl şekilleneceği, bir yandan mağduru koruma amacına hizmet ederken 3.kişi yahut sigortalı nezdinde sebepsiz zenginleşmeye mahal vermeme dengesini nasıl sağlayacağını müteakip uygulamalar gösterecektir. Ancak her şeyden evvel, bu durumun poliçe teminatına hanel geldiği haller hariç olmak üzere, sigortalı ve sigortacının menfaatlerinin birleştiğinin, deyimi yerindeyse

“aynı gemide” olduğu altını çizen, daha işbirlikçi bir sistemin oluşmasına zemin hazırladığı kanaatindeyiz. Bu düzenleme dolayısıyla, tarafların kanuni yükümlülüklerden olan “bilgi verme/aydınlatma yükümlülükleri” daha iyi icra edilecek, herhangi bir hadisede donatan lehine savunma/HMK bakımından mecburi yahut ihtiyari dava arkadaşlığı yapılırken sigortalının yanına sigortacının desteği, tecrübesini ve sağlayacağı hukuk desteği olarak, daha efektif ve güçlü bir savunma yapılması bakımından lehe olacaktır.

